

Józef Kocur

Recenzja

rozprawy doktorskiej lek. Łukasza Mokrosa

p.t.: „Chronotyp i struktura temperamentu , jako predyktory zaburzeń nastroju i niskiej jakości snu wśród studentów medycyny”.

Codzienną aktywność i funkcjonowanie człowieka zarówno w zdrowiu , jak i chorobie, można uznać za wypadkową jego cech psychobiologicznych oraz licznych uwarunkowań zewnętrznych .

Autor recenzowanej rozprawy podjął próbę oceny wpływu takich składowych cech psychobiologicznych, jak temperament i chronotyp, na niektóre czynniki sfery emocjonalnej i fazy rytmów okołodobowych , jakimi są zaburzenia depresyjne.

Celem głównym podjętych badań była ocena chronotypu oraz struktury temperamentu jako niezależnych czynników predykcyjnych objawów depresyjnych i cech dwubiegowości oraz gorszej jakości snu.

Trzy pierwsze rozdziały pracy stanowią obszerne wprowadzenie w główne wątki tematyczne rozprawy , czyli zaburzenia afektywne , strukturalne i funkcjonalne cechy temperamentu oraz chronotyp rozumiany jako osobnicza predyspozycja rytmu okołodobowego.

W kolejnych rozdziałach przedstawiono cele i założenia badawcze, materiał i metody badań wraz z analizą statystyczną oraz uzyskane wyniki, które następnie poddano omówieniu i dyskusji .Pracę kończą wnioski w liczbie czterech , wykaz piśmiennictwa, spis tabel i rycin oraz streszczenie polsko- i anglojęzyczne.

Treść pracy odpowiada jej tytułowi , a jej układ , struktura , podział treści , kolejność rozdziałów nie budzą zastrzeżeń.

Pozytywnie oceniam wartości merytoryczne zawarte w początkowej części rozprawy , dotyczące zaburzeń afektywnych, struktury temperamentu i chronotypu: Autor przedstawił je w sposób wskazujący na bardzo dobrą znajomość prezentowanych zagadnień i umiejętność kompleksowej oceny analizowanej problematyki.

Cele i założenia zostały sformułowane klarownie , a opracowane na ich podstawie pytania i hipotezy badawcze stanowią logiczne dopełnienie i rozwinięcie przedstawionego kierunku poszukiwań badawczych.

Badaną grupę stanowili studenci Wydziału Lekarskiego UM w Łodzi (140 osób), a głównym narzędziem badawczym były kwestionariusze typu samoopisowego (Inwentarz Depresji Becka, Kwestionariusz Objawów Hipomanii, Skala Jakości Snu, Kwestionariusz Chronotypu, Kwestionariusz Osobowości Eysencka).

Charakterystyka socjodemograficzna, kryteria doboru i wykluczenia oraz liczebność badanej grupy pozwalają uznać je za reprezentatywne dla przyjętych założeń, a zastosowane narzędzia psychometryczne oraz metodykę analizy statystycznej za adekwatne do zrealizowania wyznaczonych celów badawczych.

Wyniki przedstawiono w formie opisowej i graficznej uzupełnionej o statystyki opisowe, w tym parametry rozkładów statystycznych analizowanych zmiennych. Ze względu na konieczność ukazania całości uzyskanych wyników i dokonania ich statystycznej analizy, ta część rozprawy wymagała precyzyjnego skorelowania części opisowych z wykresami i tabelami oraz ich interpretacji. Z tego trudnego zadania Autor wywiązał się bardzo dobrze, umiejętnie łącząc wizualną prezentację zawartą w części graficznej z opisową interpretacją uzyskanych danych.

W rozdziale 6 przedstawiono omówienie wyników i ich dyskusję w formie weryfikacji hipotez badawczych w kontekście innych publikacji.

Z uwagi na bardzo szerokie spektrum tematyczne analizowanych zagadnień, było to zadanie trudne zwłaszcza, że niektóre wyniki badań własnych nie mogły być poddane ocenie porównawczej ze względu na brak lub bardzo małą liczbę podobnych badań (np. dotyczących oceny zależności między cechami dwubiegunowości a chronotypem w zdrowej populacji), albo rozbieżności w uzyskiwanych wynikach (np. w badaniach oceniających związku stężenia melatoniny we krwi z przebiegiem ChAD i depresji).

Autor samokrytycznie stwierdza, że brak grupy porównawczej ograniczał możliwości interpretacji uzyskanych wyników zarówno w odniesieniu do populacji ogólnej, jak i młodych dorosłych, a nie do końca losowy dobór badanej grupy mógł mieć wpływ na jej skład i prezentowane motywacje. Ponadto analiza statystyczna nie uwzględniała niektórych zmiennych behawioralnych, związanych np. ze stosowaniem używek czy rytmem dnia, mogących potencjalnie wpływać na jakość snu czy stan emocjonalny.

Mając świadomość tych, a także innych, np. wynikających z zastosowanej metodologii badań czy z różnic kulturowych ograniczeń, Autor słusznie wskazał na te wartości uzyskane w wyniku przeprowadzonych przez niego badań, które znajdują umocowanie

w bio-psycho-społecznym paradygmacie etiologii i patogenezy różnych dysfunkcji psychicznych, przede wszystkim związanych ze sferą emocjonalną oraz strukturą i cechami osobowości.

Wnioski końcowe sformułowano w czterech punktach mających stanowić syntezę wyników szczegółowych; wydaje się, że z uwagi na obszerność uzyskanych danych, można byłoby zwiększyć liczbę wniosków poszerzając je np. o uogólnienia wynikające z przeprowadzonej weryfikacji hipotez i pytań badawczych. Obejmowałyby one także wynikające z tej weryfikacji wnioski negatywne, np. stwierdzające, że chronotyp nie stanowi niezależnego czynnika predykcyjnego cech dwubiegunowości.

Wniosek 2 należałoby sformułować bardziej kategorycznie -zamiast „...występowanie objawów depresyjnych może być powiązane z cechami dwubiegunowości” należałoby, bazując na wynikach weryfikacji hipotezy nr 2 uznać, że istnieje związek między objawami depresyjnymi i cechami dwubiegunowości, czyli są one, a nie tylko mogą być, ze sobą powiązane.

Wykorzystane w badaniach narzędzia psychometryczne zostały przez Autora opisane w części metodologicznej z dokonaniem wskazania na materiały źródłowe.

Piśmiennictwo zostało bardzo starannie dobrane i właściwie wykorzystane zarówno w części wprowadzającej, jak i w dyskusji.

Streszczenia klarownie prezentują główne cele badawcze, metodologię, wyniki i wnioski wypływające z przeprowadzonych badań.

Podsumowując: Autor recenzowanej pracy wykazał się bardzo dobrą znajomością problematyki będących przedmiotem jego badań, umiejętnością klarownego i precyzyjnego formułowania celów i założeń badawczych, wysokim poziomem wiedzy z zakresu metodologii badań oraz sprawnością w doborze i wykorzystaniu narzędzi badawczych, trafnością doboru i merytorycznej oceny cytowanego piśmiennictwa.

Całość rozprawy stanowi bardzo wartościową pozycję w dotychczasowym dorobku naukowym jej Autora i dowodzi, że lek. Łukasz Mokras potrafił samodzielnie rozwiązać określony problem naukowy i reprezentując przy tym bardzo wysoki poziom ogólnej wiedzy ogólnej w swojej dyscyplinie naukowej.

Na tej podstawie przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi wniosek o dopuszczenie lek. Łukasza Mokrasa do dalszych etapów przewodu doktorskiego i o wyróżnienie przedłożonej rozprawy.

Prof. dr hab. n. med.
JÓZEF KOCUR
specjalista psychiatra
7065791